

**OBLIGATÓRNE ZASTÚPENIE V CIVILNOM PROCESSE
V KONTEXTE SLOVENSKEJ A RAKÚSKEJ PRÁVNEJ ÚPRAVY
OBLIGATORY REPRESENTATION IN THE CIVIL PROCESS IN THE
CONTEXT OF SLOVAK AND AUSTRIAN LEGISLATION**

Sandra Meňhartová¹

DOI: <https://doi.org/10.24040/pros.13.11.2020.ssp.113-124>

Abstrakt

Obligatórne zastúpenie je jednou z procesných podmienok na strane strán sporu. Medzi tieto procesné podmienky zaraďujeme aj procesnú subjektivitu a procesnú spôsobilosť. Súdy pri skúmaní procesných podmienok postupujú podľa ustanovenia § 161 CSP. Samotná funkcia obligatórneho zastúpenia spočíva ako vo zvýšenej miere ochrany strán sporu, tak aj v dosiahnutí vyššej efektivity a hospodárnosti konania. Práve vyššia efektivita a zvýšenie hospodárnosti konania boli jednými z hlavných myšlienok celej rekodifikácie civilného procesu.

Kľúčové slová

Civilný proces. Obligatórne zastúpenie. Procesné podmienky.

Abstract

Obligatory representation is one of the procedural conditions on the part of the parties to the dispute. These procedural conditions also include procedural subjectivity and procedural competence. The courts proceed in accordance with the provisions of Section 161 of the CSP when examining procedural conditions. The very function of compulsory representation consists both in the increased level of protection of the parties to the dispute and in achieving greater efficiency and economy of the proceedings. It was the higher efficiency and efficiency of the proceedings that were one of the main ideas of the whole recodification of the civil process.

Keywords

Civil proceeding. Obligatory representation. Procedural conditions.

¹ Mgr. Sandra Meňhartová pôsobí ako interná doktorandka Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V súčasnosti sa venuje aj štúdiu práva na Právnickej fakulte Viedenskej univerzity. Vo vedeckej a publikačnej činnosti sa zaoberá širokým spektrom problémov občianskeho práva.

Všeobecne o procesných podmienkach

V civilnom procese predstavujú procesné podmienky existenciu základných procesných predpokladov na to, aby súd mohol vo veci konať a následne autoritatívne rozhodnúť. „Procesné podmienky sú také vlastnosti, ktoré musia byť splnené na to, aby sa dosiahol cieľ civilného konania. Existencia procesných podmienok je predpokladom poskytnutia súdnej ochrany ohrozeným alebo poškodeným subjektívnym právam v rozsahu článku 1 CSP.“²

Doktrína ich rozdeľuje do štyroch základných skupín. Prvú skupinu predstavujú procesné podmienky na strane súdu. Medzi tieto procesné podmienky zaraďujeme právomoc a príslušnosť. Druhú skupinu predstavujú procesné podmienky na strane strán sporu. Medzi tieto procesné podmienky patrí procesná subjektivita, procesná spôsobilosť a obligatórne zastúpenie. Tretiu skupinu predstavujú negatívne procesné podmienky kam zaraďujeme prekážku rozhodnutej veci a prekážku skôr začatého konania. Štvrtú, poslednú skupinu predstavujú vecné procesné podmienky, ku ktorým patrí existencia samotného návrhu na začatie konania a splnenie poplatkovej povinnosti.

Súd je na základe ustanovenia § 161 odsek 1 CSP povinný skúmať procesné podmienky *ex officio*, a to v ktoromkoľvek štádiu konania. Z povinného skúmania procesných podmienok zo strany súdu existujú však aj výnimky. V niektorých prípadoch viaže Civilný sporový poriadok skúmanie procesných podmienok na procesnú aktivitu strany a na jej uplatnenie v ohraničenom časovom úseku.

V prípade existencie nedostatku niektorej z vyššie uvedených procesných podmienok dochádza k vadám konania. Vada konania môže byť odstrániteľná alebo neodstrániteľná. V prípade indikácie neodstrániteľnej vady konania, musí súd uznesením konanie zastaviť. Ak však súd indikuje odstrániteľnú vadu konania, musí najprv vyčerpať všetky prostriedky, ktoré mu Civilný sporový poriadok na účely odstránenia takej vady ponúka. Až v prípade, že súd nebude v procese odstraňovania vady konania úspešný, uznesením ho zastaví.

² Kotrecová in: Števček, M., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C.H.Beck, 2016, s. 606

Obligatórne zastúpenie v civilnom procese v kontexte slovenskej právnej úpravy

Obligatórne zastúpenie v civilnom procese predstavuje jednu z procesných podmienok na strane strán sporu. Doktrínou je často označované aj ako povinné právne zastúpenie. Jeho koncepcia vychádza z článku 13 odsek 2 CSP, „*Zákon ustanoví, kedy je zastúpenie povinné a v ktorých prípadoch je strana sporu povinná byť zastúpená advokátom.*“.

Samotná funkcia obligatórneho zastúpenia spočíva vo zvýšenej miere ochrany strán sporu a rovnako tak aj v dosiahnutí vyššej efektivity a hospodárnosti konania. Práve vyššia efektivita a zvýšenie hospodárnosti konania boli jednými z hlavných myšlienok rekodifikácie civilného procesu. Na druhej strane môžeme konštatovať skutočnosť, že existenciou jednotlivých druhov sporových konaní, ktoré vyžadujú splnenie osobitnej procesnej podmienky, ktorou je obligatórne zastúpenie, je čiastočne potláčaný jeden z ústavných princípov riadneho fungovania justície, a to princíp priamosti civilného procesu. V žiadnom prípade však existenciu obligatórneho zastúpenia nemôžeme chápať ako zamedzenie prístupu k súdu. Článok 6 EDLP nebráni zmluvným štátom prijať nariadenia o prístupe k súdu v záujme výkonu spravodlivosti.

„Princíp priamosti civilného procesu je priamo úmerne obmedzený počtom prípadov, v ktorých zákon vyžaduje obligatórne zastúpenie sporových strán advokátom. Stanovenie citlivej a krehkej hranice medzi povinným právnym zastúpením a neobmedzeným princípom priamosti civilného procesu je vždy vecou spoločensko-politickej konvencie.“³

Výsledok tejto spoločensko-politickej konvencie sa odzrkadľuje v normatívnej rovine, a to predovšetkým prostredníctvom ustanovení § 90 a § 429 CSP. Ide o jediné ustanovenia Civilného sporového poriadku, ktoré vyžadujú obligatórne zastúpenie advokátom v civilnom procese.

Ustanovenie § 90 CSP, sa vzťahuje na špecifické druhy súdnych konaní. Ich špecifickosť je spojená s vyššou mierou hmotnoprávnej a procesnoprávnej náročnosti, čo zároveň odôvodňuje požiadavku obligatórneho zastúpenia. Ide o taxatívny výpočet, ktorý nie je možné rozšíriť. Podľa ustanovenia § 90 odsek 1 CSP rozoznávame nasledovných päť druhov súdnych konaní:

- a) spory vyvolané alebo súvisiace s konkurzom a reštrukturalizáciou,
- b) spory z ochrany hospodárskej súťaže,

³ Števček in: Števček, M., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C.H.Beck, 2016, s. 60

- c) spory z nekalého súťažného konania,
- d) spory z ohrozenia alebo porušenia práva na obchodné tajomstvo,
- e) a spory súvisiace s ochranou práva duševného vlastníctva.

V uvedených konaniach sa povinnosť obligatórneho zastúpenia vzťahuje na obe sporové strany, na žalobcu a rovnako aj na žalovaného. V prípade vstupu intervenienta do konania sa splnenie tejto podmienky nevyžaduje. Povinnosť obligatórneho zastúpenia musí byť splnená v základnom konaní na prvom stupni, v konaní odvolacom, dovolacom, prípadne pri podaní žaloby na obnovu konania.

Podľa ustanovenia § 429 CSP musí byť povinnosť obligatórneho zastúpenia splnená aj v dovolacom konaní. Dôvodom existencie tejto požiadavky je podobne ako v prípadoch vymedzených ustanovením § 90 CSP vyššia procesnoprávna náročnosť. V dovolacom konaní je hlavným zmyslom požiadavky obligatórneho zastúpenia vytvorenie procesného filtra na zjavne neopodstatnené, resp. neprípustné dovolania, ako aj zabezpečenie toho, aby malo dovolanie všetky potrebné náležitosti, vrátane uvedenia a konkretizovania dôvodu, pre ktorý sa rozhodnutie odvolacieho súdu napáda dovolaním.⁴

Požiadavka obligatórneho zastúpenia sa viaže už na samotné podanie dovolania a musí byť splnená počas celého dovolacieho konania. Vzťahuje sa však iba na stranu dovolateľa. Praktickým odôvodnením toho, prečo povinnosť obligatórneho zastúpenia nevzniká aj druhej strane dovolacieho konania je to, že by pre túto stranu neexistovala jednoduchšia cesta na to, aby sa dovolaciemu konaniu vyhla. Jednoducho by postačovalo to, aby sa strana, ktorá dovolanie nepodala, nedala v konaní zastúpiť a súd by tak musel konanie zastaviť. Z uvedeného dôvodu, táto strana nebude povinnosťou obligatórneho zastúpenia zaťažovaná, čo však nevyklučuje, aby sa v dovolacom konaní zastúpiť dala, pričom môže využiť služby advokáta ako aj inštitút všeobecného zástupcu.

V prípadoch, kedy Civilný sporový poriadok vyžaduje obligatórne zastúpenie, vždy pôjde o zastúpenie advokátom. Obligatórne zastúpenie teda nemôže byť zverené do rúk notárom, prípadne prokurátorom. Môžeme tvrdiť, že tejto právnickej profesii patrí v oblasti obligatórneho zastúpenia v civilnom procese monopol. Zastupovanie v súdnych konaniach predstavuje výkon advokácie, a to podľa ustanovenia § 1 odsek 2 Zákona o advokácii - ZoA. Podľa ustanovenia 2 odsek 1 ZoA, je advokátom ten, kto je zapísaný do zoznamu advokátov,

⁴ Bajánková/Gešková in: Števček, M., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C.H.Beck, 2016, s. 1

ktorý je vedený Slovenskou advokátskou komorou. Za advokáta budeme v súlade s ustanovením § 30 až 55 ZoA, považovať aj hosťujúceho euroadvokáta, usadeného euroadvokáta, zahraničného advokáta a medzinárodného advokáta. Samotná skutočnosť, že osoba zložila advokátsku skúšku nebude dostačujúca. Dostačujúce nebude ani zastúpenie zo strany advokáta, ktorý má pozastavenú činnosť podľa ustanovenia § 8 Zákona o advokácii.

Profesionalita advokáta vytvára predpoklad, pre vyššiu kvalitu vedenia súdneho konania a rovnako má vplyv na jeho efektívnosť a hospodárnosť. Výhodou je zamedzenie priťahom, ktoré sa spájajú napríklad s doručovaním. V prípade obligatorného zastúpenia, je proces doručovania zjednodušený v dôsledku ustanovenia § 110 CSP, *„Ak má strana zástupcu so splnomocnením na celé konanie, doručuje sa písomnosť len tomuto zástupcovi.“*

Z textu vyššie vyplýva, že obligatorné zastúpenie je procesnou podmienkou na strane strán sporu. V prípade jej nesplnenia bude spravidla dochádzať k vade konania. Pôjde o vadu odstrániteľnú. Proces odstránenia tejto vady bude prebiehať inak v prípade špecifických druhov konaní podľa ustanovenia § 90 CSP a podľa ustanovenia § 429 CSP.

Ak takúto vadu súd v konaní indikuje musí využiť postup podľa ustanovenia § 161 odsek 3 CSP, *„Ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý možno odstrániť, súd urobí vhodné opatrenia na jeho odstránenie. Pritom spravidla môže pokračovať v konaní, ale nesmie vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Ak sa nepodarí nedostatok procesnej podmienky odstrániť, súd konanie zastaví.“*

V prípadoch obligatorného zastúpenia podľa ustanovenia § 90 CSP sa vhodným opatrením rozumie výzva súdu strane, ktorá nie je zastúpená, aby si v primeranej lehote zvolila zástupcu. Súd musí v tomto prípade najneskôr s výzvou poučiť stranu aj o tom, že v prípade, že si advokáta v určenej lehote nezvolí, nebude na jej úkony prihliadať, čo explicitne vyplýva z ustanovenia § 90 odsek 2 CSP, *„Ak si strana nezvolí advokáta ani v primeranej lehote určenej súdom, na jej úkony sa neprihliada; o tom súd stranu poučí.“*

V prípade, že si strana v súdom určenej lehote advokáta dodatočne zvolí a preukáže túto skutočnosť súdu formou písomného splnomocnenia, bude súd nedostatok procesnej podmienky považovať za odstránený. V takomto prípade bude prihliadať aj na tie úkony, ktoré strana urobila ešte v čase trvania nedostatku obligatorného zastúpenia.⁵ Prihliadať bude na tieto úkony však iba v takom prípade, že si strana dodatočne zvolila zástupcu v súdom určenej lehote. Ak by strana odstránila nedostatok tejto procesnej podmienky, avšak až po

⁵ Sedlačko in: Števček, M., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C.H.Beck, 2016, s. 309

uplynutí lehoty na zvolenie si zástupcu, na úkony urobené voči súdu pred vznikom zastúpenia sa nebude prihliadať.

To, či súd na úkony strany sporu, u ktorej absentuje splnenie podmienky obligatórneho zastúpenia neprihliadne alebo konanie rovno zastaví, bude závisieť od konkrétneho procesného úkonu. V prípade, že pôjde o procesný úkon, ktorým sa konanie začína, teda napríklad žaloba alebo odvolanie, súd príslušné konanie vždy zastaví. Ak by však šlo o procesný úkon strany, s ktorým nie je spojený začiatok konania, napríklad vyjadrenie žalovaného k žalobe, súd nebude v prípade neodstránenia vady na takýto procesný úkon prihliadať. Neprihliadanie na procesné úkony sporovej strany má za následok to, že tieto úkony nevyvolávajú vo vzťahu k súdu žiadne právne následky, súd teda postupuje ďalej v konaní tak, ako by strana také úkony ani neuskutočnila. Absencia obligatórneho zastúpenia nevedie teda nevyhnutne k zastaveniu konania podľa ustanovenia § 161 odsek 3 CSP. Následkom však môže byť vydanie rozsudku pre zmeškanie podľa ustanovenia § 273 alebo 274 CSP.

V prípade obligatórneho zastúpenia pri podaní dovolania platí, že strana dovolateľa musí byť obligatórne zastúpená a už samotné dovolanie musí byť spísané advokátom. Podľa ustanovenia § 429 CSP, *„Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.“*

V prípade existencie vady tejto osobitnej procesnej podmienky nemôže dovolací súd vykonať meritórny dovolací prieskum. Skúmanie existencie tejto osobitnej procesnej podmienky prináleží podľa ustanovenia § 436 odsek 1 CSP súdu prvej inštancie. Súd prvej inštancie vykonáva úkony smerujúce k príprave dovolacieho konania z dôvodu, aby dovolací súd mohol po predložení veci rozhodnúť bez prietahov. Dôvodom existencie tejto právnej úpravy je povinnosť dovolateľa byť zastúpený už v čase podania dovolania, ktoré musí byť zároveň spísané zástupcom.⁶ Ak má dovolanie vady súvisiace s nesplnením osobitnej procesnej podmienky obligatórneho zastúpenia a dovolateľ nebol riadne o povinnosti podľa § 429 CSP poučený v odvolacom konaní, súd prvej inštancie vyzve dovolateľa na odstránenie vád a poučí ho o následkoch neodstránenia vád dovolania. Ustanovenie § 436 ods. 1 CSP predstavuje jedinú a zároveň výnimočnú procesnú situáciu, v ktorej súd prvej inštancie prihliada na existenciu vád dovolania a dovolateľa vyzýva na ich odstránenie. Tento postup súdu prvej inštancie sa týka výlučne vád dovolania v zmysle § 429 ods. 1 CSP a ich výskytu v

⁶ Bajánková/Gešková in: Števček, M., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C.H.Beck, 2016, s. 1414

prípade absencie alebo nedostatočného poučenia dovolateľa odvolacím súdom. Procesná situácia, pri ktorej súd prvej inštancie prihliada na vady dovolania a dovolateľa vedie k ich odstráneniu, nenastáva v prípade existencie väd podľa § 429 CSP vtedy, keď bol dovolateľ riadne poučený odvolacím súdom o náležitostiach dovolania a zastúpení dovolateľa v dovolacom konaní. V takom prípade súd prvej inštancie dovolateľa nevyzýva na odstránenie väd dovolania a spis bez ďalšieho predkladá na rozhodnutie dovolaciemu súdu. Jedným z dôvodov prečo dovolací súd dovolanie odmietne je ak podľa § 447 CSP nebola splnená podmienka obligatorného zastúpenia.⁷

Civilný sporový poriadok upravuje v prípade špecifických druhov konaní podľa § 90 CSP ako aj v prípade dovolania podľa § 429 CSP určité výnimky, v prípade ktorých strany sporu prípadne iba dovolateľ nemusia spĺňať osobitnú procesnú podmienku obligatorného zastúpenia. Ide o situácie ak je stranou fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa alebo týmto vzdelaním disponuje zamestnanec alebo člen právnickej osoby, ktorý za ňu koná. Tieto dve výnimky budú pre oba prípady, kde je zo zákona prítomná požiadavka obligatorného zastúpenia totožné a vyplývajú z ustanovenia § 90 odsek 1 písm. a) a b) CSP a rovnako aj z ustanovenia 429 odsek 2 písm. a) a b) CSP. V prípade obligatorného zastúpenia na strane dovolateľa v dovolacom konaní pribúda ešte jedna výnimka upravená v ustanovení § 429 odsek 2 písm. c) CSP. Pôjde o situácie ak je dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za nekoná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

Zaujímavou otázkou je, že či je táto osobitná procesná podmienka v prípade dovolateľa splnená aj v prípade zastúpenia advokátskym koncipientom. S uvedenou problematikou súvisí aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3 Oboer 42/2017 zo dňa 26.04.2018. V tejto veci bolo dovolanie spísané advokátskym koncipientom, ktorý bol na to splnomocnený podľa ZoA svojim školiteľom, čím pochopiteľne nebola splnená podmienka prípustnosti dovolania vzhľadom na ustanovenie § 429 odsek 1 CSP, ktoré hovorí, že dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané práve advokátom. Podľa uvedeného uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, „*Skutočnosť, že dovolanie bolo spísané a*

⁷ Uznesenie Najvyššieho súdu SR 5Cdo/118/2017 zo dňa 29. novembra 2017

podpísané advokátskym koncipientom, predstavuje neodstrániteľnú podmienku prípustnosti dovolania, čo má za následok odmietnutie dovolania podľa ust. § 447 písm. e/ Civilného sporového poriadku za predpokladu, že strana sporu bola o povinnosti byť zastúpená advokátom poučená v rozhodnutí odvolacieho súdu.“⁸

Uvedené uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo svojom odôvodnení odkazuje aj na uznesenie Slovenskej advokátskej komory zo dňa 7.11.2006, ktoré sa týka pravidiel výkonu substitučného zastúpenia advokátskych koncipientov. Podľa neho koncipient nemôže advokáta zastupovať v konaniach na Najvyššom súde Slovenskej republiky a rovnako ani pred Ústavným súdom.

Z uvedeného vyplýva zaujímavá skutočnosť. Civilný sporový poriadok umožňuje v rámci výnimiek z obligatorného zastúpenia, aby sa dovolateľ v dovolacom konaní zastupoval sám ak ide o fyzickú osobu, ktorá disponuje právnym vzdelaním druhého stupňa, prípadne ak je právnickou osobou a takým vzdelaním disponuje jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná. Umožňuje to napriek tomu, že uvedené osoby nemusia mať v danej vysoko náročnej právnej problematike žiadnu praktickú skúsenosť. Zákonodarca dal týmto spôsobom na rovnakú úroveň osobu s právnym vzdelaním druhého stupňa s osobou, ktorá po niekoľkých rokoch praxe vykonala špecifickú skúšku na základe, ktorej bola neskôr zapísaná do zoznamu advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou a je oprávnená vykonávať činnosť advokáta. Naproti tomu ale, neumožňuje zastupovanie advokátskym koncipientom, ani napriek tomu, že zo zákona koná pod dohľadom jeho školiaceho advokáta a disponuje tiež určitým krytím spojeným s povinným poistením zodpovednosti za škodu.

Obligatorne zastúpenie v civilnom procese v kontexte rakúskej právnej úpravy

Rakúska právna úprava označuje obligatorne zastúpenie obsahovo totožným pojmom „*absolute Anwaltpflicht*“, tzv. absolútna povinnosť zastúpenia advokátom.⁹ Existencia požiadavky obligatorného zastúpenia je vyjadrená iným spôsobom, ako je tomu v právnej úprave Slovenskej republiky. Kým právna úprava Slovenskej republiky je zameraná skôr na špecifické druhy konaní, ktoré sa vyznačujú vyššou hmotnoprávnou či procesnoprávnou náročnosťou, rakúska právna úprava sa pri normovaní tejto požiadavky zameriava skôr na

⁸ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3 Oboer 42/2017 zo dňa 26.04.2018

⁹ Rechberger/Simotta, Zivilprozessrecht 9 2017 [430]

širšie okruhy konaní. Konania, v ktorých existuje požiadavka obligatorneho zastúpenia vymedzuje rakúsky občiansky súdny poriadok „*Zivilprozessordnung*“ – ZPO, vo viacerých ustanoveniach. Kľúčovým a východiskovým je ustanovenie § 27 ZPO odsek 1. Podľa neho sa obligatorne zastúpenie vyžaduje v:

- a) v sporoch pred okresným súdom, v prípade, že hodnota sporu prevyšuje sumu 5000,- eur (z uvedeného existuje niekoľko výnimiek, ide o tzv. objektívne výnimky z obligatorneho zastúpenia),
- b) v sporoch, v ktorých na prvom stupni rozhoduje krajský súd,
- c) pred súdom vyššej inštancie, na základe podaných opravných prostriedkov.

Rakúska právna úprava vyžaduje splnenie požiadavky obligatorneho zastúpenia aj v niektorých mimosporových konaniach. Tie vymedzuje rakúsky mimosporový poriadok „*Außerstreitgesetz*“ - *AußStrG*, v ustanovení § 6 odsek 1 a 2. Uvedené ustanovenie v odseku 1 upravuje tzv. sporné nesporné konania. Ide o konania kde proti sebe stoja návrhy dvoch alebo viacerých účastníkov. V prípade, že sa bude v tomto druhu konaní rozhodovať o revíznom rekurze, bude také konanie spojené s požiadavkou splnenia podmienky obligatorneho zastúpenia. Ďalšie druhy mimosporových konaní vyžadujúce obligatorne zastúpenie upravuje ustanovenie § 6 odsek 2 *AußStrG*. Podľa neho sa obligatorne zastúpenie vyžaduje v:

- a) konaniach o osvojenie dieťaťa,
- b) konaniach o schvaľovaní právnych úkonov,
- c) dedičských konaniach ak hodnota dedičstva presiahne 5000,- eur,
- d) konaniach o vyhlásení za mŕtveho,
- e) konaniach o umorenie listín,
- f) konaniach súvisiacich s katastrom,
- g) a konaniach súvisiacich s obchodným registrom.

Napriek tomu, že obligatorne zastúpenie v Rakúsku, používa pojem absolútna povinnosť zastúpenia advokátom, nie je advokát jediným subjektom, ktorý vo vyššie uvedených konaniach smie poskytovať zastúpenie stranám sporu, prípadne účastníkom konania pred súdom. V sporových konaniach prichádza do úvahy aj zastupovanie prostredníctvom finančného prokurátora podľa ustanovenia § 27 odsek 4 ZPO. V prípadoch, kedy zákon vyžaduje obligatorne zastúpenie má finančný prokurátor rovnaké postavenie ako

advokát.¹⁰ Monopol zastúpenia advokátov bol v mimosporových konaniach oslabený v prospech notárov: Notári sú v konaniach vyššie uvedených popri advokátoch tiež oprávnení zastupovať účastníkov konania. Uvedené vyplýva z ustanovenia § 6 odsek 2 AußStrG.¹¹

Rakúska právna úprava upravuje aj výnimky z povinnosti dať sa v konaní obligatórne zastúpiť. Ide o tzv. subjektívne výnimky z obligatórneho zastúpenia. Svoje opodstatnenie nachádzajú výlučne v profesionálnej činnosti jednotlivca, ktorá je spojená s požiadavkou osobitných právnych znalostí.¹² Tieto výnimky upravuje ustanovenie § 28 ZPO. Vzťahujú sa na advokátov, notárov, sudcov a zamestnancov finančnej prokuratúry, ktorí zložili advokátsku skúšku. Od tejto výnimky sa upúšťa v prípade, ak boli tieto subjekty počas konania disciplinárne potrestané, odvolané z úradu, prípadne odišli do dôchodku alebo prišli z iných dôvodov o svoje zamestnanie, či funkciu. Ak k takejto situácii príde počas súdneho konania, súd takéto konanie z dôvodu odpadnutia osobitnej procesnej podmienky nepreruší. Je povinnosťou strany zabezpečiť si zastúpenie advokátom. Splnenie podmienky obligatórneho zastúpenia jedným z vyššie uvedených subjektov sa preukazuje písomným splnomocnením. Na procesné úkony tejto strany sa nebude prihliadať, čo môže mať za následok vydanie rozsudku pre zmeškanie. Existencia výnimky spojená s právnym vzdelaním bez príslušnej praxe podľa rakúskeho ZPO nie je prípustná. Rakúsky právny poriadok túto možnosť nepovažuje za dostatočnú z hľadiska naplnenia samotných funkcií obligatórneho zastúpenia v civilnom procese.¹³

Záver

Požiadavka zabezpečenia obligatórneho zastúpenia môže predstavovať pre strany sporu značnú ekonomickú záťaž. Každý prípad, v ktorom sa naskytne zákonná podmienka spojená s obligatórnym zastúpením by mala byť výsledkom právno-politickej diskusie. Ustanovenie osobitnej procesnej podmienky obligatórneho zastúpenia by malo byť spojené predovšetkým s tými konaniami, kde je potrebné vo zvýšenej miere dbať o ochranu sporových strán. Cieľom však nie je iba samotná ochrana sporových strán, ale aj efektivita a hospodárnosť konania. Efektivita obligatórneho zastúpenia je spojená s profesionalitou

¹⁰ Zib in: Fasching/Konecny³II/1 § 27 ZPO Rz 71

¹¹ Zib in: Fasching/Konecny³II/1 § 27 ZPO Rz 72

¹² Zib in: Fasching/Konecny³II/1 § 28 ZPO Rz 1

¹³ Zib in: Fasching/Konecny³II/1 § 28 ZPO Rz 22

zástupcu. Zástupca z radov advokátov, prípadne z radov iných právnych profesií disponuje odbornými znalosťami a rovnako je oboznámený s formálnymi procesnými postupmi. Uvedené má pozitívny vplyv na dĺžku trvania súdneho konania. S dĺžkou trvania súdneho konania sa následne spája aj jeho hospodárnosť. Čím je konanie dlhšie, tým je neohospodárnejšie a tým viac zaťažuje justičný aparát. Neodbornosťou pri zastupovaní v súdnych konaniach dochádza k predlžovaniu samotných konaní, čo nepriaznivo vplýva aj na vyťaženie personálneho vybavenia súdov. Na základe komparácie právnych úprav môžeme konštatovať, že rakúska právna úprava obligatorného zastúpenia, či už prostredníctvom advokáta, notára alebo finančného prokurátora v súdnych konaniach zabezpečuje vyššiu mieru efektivity a hospodárnosti, ako právna úprava Slovenskej republiky. Dôvodom je širšie vymedzenie okruhu konaní s povinnosťou obligatorného zastúpenia. Z identického dôvodu môžeme konštatovať, že rakúska právna úprava poskytuje vyššiu mieru právnej ochrany stranám sporu prípadne účastníkom konania. Pri komparácii výnimiek z obligatorného zastúpenia, je citeľný markantný rozdiel. Rakúska právna úprava tieto výnimky viaže na zloženie skúšky odbornej spôsobilosti, pričom právna úprava Slovenskej republiky sa obmedzuje iba na vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v odbore právo. Uvedené v kontexte výberu veľmi špecifických hmotnoprávne a procesnoprávne náročných druhov konaní nedáva z hľadiska dosiahnutia ochrany sporových strán a rovnako aj dosiahnutia vyššej efektivity a hospodárnosti konania význam. Z hľadiska *de lege ferenda* by bolo v kontexte slovenskej právnej úpravy ambiciózne začať viesť právno-politickú diskusiu o vhodnosti zavedenia nových druhov konaní spojených s požiadavkou obligatorného zastúpenia. Tým by mohli byť spory určitej hodnoty. Konkrétna finančná hranica by sa mohla odvíjať od výšky priemernej hodnoty sporov civilných súdnych konaní za určité konkrétne obdobie. Prikláňam sa tiež k zavedeniu požiadavky obligatorného právneho zastúpenia v konaniach na odvolacom súde. Uvedené návrhy by predstavovali aj zabezpečenie ekonomickej existencie fungujúceho právnického povolania, advokácie. Tá v konečnom dôsledku slúži na ochranu individuálnych záujmov strán sporu. Dôležitým bodom by malo byť aj prehodnotenie existencie výnimiek z obligatorného zastúpenia v ich aktuálnej podobe a ich prípadné nahradenie podľa vzoru rakúskej právnej úpravy.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Konecny, A. Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen EGZPO §§ 1 - 73b ZPO 3. Band 2.

Teilband. 1. Auflage. Wien: MANZ. 2015. 1130 S. ISBN: 978-3-214-15761-6

Rechberger, W.H. – Simotta, D.A., Zivilprozessrecht, Erkenntnisverfahren. 9. Auflage. Wien:

Manz. 2017. 880 S. ISBN: 978- 3-214-00780-5

Števček, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C.H.Beck, 2016, 1540 s.

ISBN: 978-80-7400-629-6